

Warszawa, dnia

2021 r.

MINISTER
SPRAWIEDLIWOŚCI

DLPK-I.070.18.2021

dotyczy: BPS.DKS.KPCPP.0330.5.2021

Pan
Aleksander Pocij
Przewodniczący
Komisji Praw Człowieka
Praworządności i Petycji
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Przewodniczący,

w nawiązaniu do pisma z dnia 17 marca 2021 r., znak BPS.DKS.KPCPP.0330.5.2021, zawierającego prośbę o przedstawienie stanowiska w sprawie petycji Pana Sebastiana Adamowicza z dnia 18 października 2020 r., nr P10–102/20, w zakresie właściwości Ministra Sprawiedliwości uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Przedmiotem petycji jest m.in. postulat uchylenia art. 8 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz.U. z 1997 r. Nr 88, poz. 554, z późn. zm.) określającego przepis karny oraz dodanie tej regulacji do ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1444, z późn. zm.) jako nowej jednostki redakcyjnej – art. 189b. W uzasadnieniu wnoszący petycję podnosi, że zaproponowane zmiany mają charakter porządkujący. W opinii autora petycji treść art. 8 Przepisów wprowadzających Kodeks karny stanowi o przestępstwie handlu niewolnikami i należy je uznać za przestępstwo przeciwko wolności. W związku z tym wnoszący petycję uważa, że przepis ten powinien zostać umieszczony w rozdziale XXIII Kodeksu karnego, dotyczącym przestępstw przeciwko wolności.

Odnosząc się do propozycji uchylenia art. 8 Przepisów wprowadzających Kodeks karny oraz zmiany Kodeksu karnego trzeba mieć na względzie następujące kwestie.

Ratio legis określenia w polskim prawie karnym w art. 8 Przepisów wprowadzających Kodeks karny przestępstwa handlu niewolnikami wynikało z wykonania Konwencji w sprawie niewolnictwa podpisanej w Genewie w dniu 25 września 1926 r. (Dz. U. z 1931 r. Nr 4, poz.

21, z późn. zm.) oraz z Uzupełniającej Konwencji w sprawie zniesienia niewolnictwa, handlu niewolnikami oraz instytucji i praktyk zbliżonych do niewolnictwa, podpisanej w Genewie w dniu 7 września 1956 r. (Dz. U. z 1963 r. Nr 33, poz. 185). Zgodnie z art. 1 pkt 2 Konwencji w sprawie niewolnictwa „Pojęcie handlu niewolnikami obejmuje wszelkie pojmanie, nabycie lub odstąpienie danej osoby celem uczynienia z niej niewolnika; wszelkie nabycie niewolnika dla sprzedaży lub zamiany, jakkolwiek akt odstąpienia drogą sprzedaży lub zamiany niewolnika nabytego dla celów sprzedaży lub wymiany jak i w ogóle wszelki rodzaj handlu lub przewozu niewolników.”.

Zdaniem przedstawicieli doktryny usytuowanie tego przepisu karnego w Przepisach wprowadzających Kodeks karny, a nie w samym Kodeksie karnym mogło wynikać z tego, że pierwotnie założeniem ustawodawcy zapewne było to, iż proceder handlu niewolnikami nie dotyczy Polski.¹ Jak wskazuje A. Marek: „Należy przyjąć (mimo braku opublikowanych motywów ustawodawczych w tej kwestii), że umieszczenie karalności oddania w stan niewolnictwa lub handlu niewolnikami w przepisach wprowadzających kodeks karny, a nie w tekście kodeksu karnego, wynika z przekonania, że takie przestępstwo nie tylko nie występuje, ale również nie wystąpi w Polsce”.²

Obecne brzmienie art. 8 Przepisów wprowadzających Kodeks karny zostało nadane ustawą z dnia 20 maja 2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy o Policji, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks karny oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 98, poz. 626), która weszła w życie 8 września 2010 r. Przepis ten stanowi: „*Art. 8. Kto powoduje oddanie osoby w stan niewolnictwa lub utrzymuje ją w tym stanie albo uprawia handel niewolnikami, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.*”.

Dodany wówczas tą nowelizacją Kodeksu karnego przepis art. 115 § 23 k.k. wprowadził definicję legalną niewolnictwa, które oznacza „stan zależności, w którym człowiek jest traktowany jak przedmiot własności”. Ta syntetyczna definicja nawiązuje również do przepisu art. 1 Konwencji w sprawie niewolnictwa z dnia 25 września 1926 r. który stanowi, że „Niewolnictwo jest stanem czy położeniem jednostki względem której stosowane jest postępowanie w całości lub części wynikające z prawa własności”. W związku z wprowadzoną wówczas definicją niewolnictwa przedmiotowa nowelizacja Kodeksu karnego nie obejmowała uchylecia art. 8 Przepisów wprowadzających Kodeks karny, a jedynie zmianę znamion tego przestępstwa i pozostawienie go w dotychczasowym akcie prawnym. Z uwagi na wymogi

---

¹ Mozgawa M. (red.), Budyn-Kulik M., Kozłowska-Kalisz P., Kulik M. Komentarz do art.8 ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks karny, LEX/el., 2021

² A. Marek [w:] Komentarz do ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks karny [w:] Kodeks karny. Komentarz, wyd. V, Warszawa 2010, art. 8.

wynikające z zasady dostatecznej określoności czynu zabronionego ustawodawca za celowe uznał jedynie wprowadzenie do Kodeksu karnego normatywnej definicji pojęcia niewolnictwa. Zmiana art. 8 Przepisów wprowadzających Kodeks karny miała zatem charakter dostosowawczy. Jak wynika z uzasadnienia ustawy z dnia 20 maja 2010 r. „Zmiana ta znajduje uzasadnienie w postulacie spójności systemowych unormowań odnoszących się do tożsamej problematyki, jak również znajduje uzasadnienie, zarówno w płaszczyźnie aksjologicznej, jak i kryminalnopolitycznej, oparte na porównywalnym stopniu społecznej szkodliwości zachowania sprawcy polegającego na oddaniu innej osoby w stan niewolnictwa z zachowaniem, polegającym na utrzymywaniu takiej osoby w tym stanie. Pojęcie handlu niewolnikami obejmuje wszelkie pojmanie, nabycie lub odstąpienie danej osoby celem uczynienia z niej niewolnika; wszelkie nabycie niewolnika dla sprzedaży lub zamiany, jakkolwiek akt odstąpienia drogą sprzedaży lub zamiany niewolnika nabytego dla celów sprzedaży lub wymiany, jak i w ogóle wszelki rodzaj handlu lub przewozu niewolników.”.

Nie ulega wątpliwości, że przedmiotem ochrony przestępstwa z art. 8 Przepisów wprowadzających Kodeks karny jest wolność człowieka oraz godność osoby ludzkiej. Przestępstwo to może zostać popełnione w trzech postaciach: powodowanie oddania innej osoby w stan niewolnictwa, utrzymywanie osoby w stanie niewolnictwa lub uprawianie handlu niewolnikami. Podkreśla się, że czynność sprawcza polegająca na uprawianiu handlu niewolnikami powinna być interpretowana analogicznie do znamienia handlu ludźmi, określonego w art. 189a 1 k.k. W wypadku art. 8 Przepisów wprowadzających Kodeks karny penalizowane są zachowania podejmowane bez zgody osoby oddanej w stan niewolnictwa. W razie gdy sprawca uprawia handel ludźmi bez ich zgody, wypełnia zarówno znamiona określone w art. 8 Przepisów wprowadzających Kodeks karny, jak i w art. 189a § 1 k.k. Wydaje się, że w takiej sytuacji zastosowanie winien znaleźć przepis art. 8 jako przepis specjalny.

Zauważyć także trzeba, że – jak ustalono – w dostępnych Ministerstwu Sprawiedliwości danych statystycznych pozyskiwanych z Krajowego Rejestru Karnego od 2010 r. nie odnotowano prawomocnego osądzenia bądź skazania na podstawie art. 8 Przepisów wprowadzających Kodeks karny.

Wszystkie powyżej przedstawione okoliczności uzasadniają zatem ocenę, że w chwili obecnej nie zachodzą warunki i przesłanki przemawiające za podjęciem prac legislacyjnych, prowadzących do zmiany obowiązującego stanu prawnego w postulowanym w petycji kierunku uchylenia art. 8 Przepisów wprowadzających Kodeks karny i przeniesienia tej regulacji do Kodeksu karnego. Podkreślenia niewątpliwie wymaga, że jest to regulacja

ekstraordynaryjna, wyjątkowa, a jej wprowadzenie do polskiego porządku prawnego i umiejscowienie przez ustawodawcę w Przepisach wprowadzających Kodeks karny, co już podniesiono wcześniej, było uzasadnione realizacją zobowiązania Rzeczypospolitej Polskiej wynikającego z Konwencji w sprawie niewolnictwa z dnia 25 września 1926 r. oraz Konwencji w sprawie zniesienia niewolnictwa, handlu niewolnikami oraz instytucji i praktyk zbliżonych do niewolnictwa z dnia 7 września 1956 r. Usytuowanie tego przepisu karnego jest także prawidłowe legislacyjnie, nie rodzi zastrzeżeń systemowych i nie budzi żadnych wątpliwości interpretacyjnych.

Mając na względzie przedstawioną argumentację jak również zakres proponowanych w petycji zmian legislacyjnych wyrażam opinię, że propozycję uchylecia art. 8 Przepisów wprowadzających Kodeks karny i przeniesienia tej regulacji do Rozdziału XXIII Kodeksu karnego należy ocenić negatywnie.

Pozostałe postulowane w petycji zmiany pozostają poza zakresem właściwości Ministra Sprawiedliwości.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia Ministra Sprawiedliwości

Michał Woś

Sekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/